

**VILNIAUS MIESTO 1 APYLINKĖS TEISMAS
N U T A R T I S**

2012 m. sausio 16 d.
Vilnius

Vilniaus miesto 1 apylinkės teismo teisėja Eglė Gruodienė, išnagrinėjusi VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ direktorės Malgožatos Runevič - Vardyn (toliau – pareiškėja) skundą dėl Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros Baudžiamojo persekiojimo departamento prokuroro Rimvydo Valentukevičiaus 2011 m. lapkričio 28 d. nutarimo atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą panaikinimo,

n u s t a t ė:

Lietuvos Respublikos generalinėje prokuratūroje 2011-09-22 buvo gautas VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondo“ 2011-09-16 prašymas pradėti ikiteisminį tyrimą pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau-BK) 170 str. 2 d. dėl tautinės nesantaikos kurstymo Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus (toliau-ministro) pasirašytame to paties turinio laiške, siųstame nelietuviškų mokyklų mokinių tėvams. Tą pačią dieną Lietuvos Respublikos generalinėje prokuratūroje buvo gautas ir VŠĮ Europos žmogaus teisių fondo 2011-09-16 prašymas pradėti ikiteisminį tyrimą pagal BK 168 str. dėl ministro neteisėtų veiksmų, atskleidžiant ir panaudojant informaciją apie privatų asmens gyvenimą, nelietuviškų mokyklų moksleivių tėvams išsiunčiant jo pasirašytą to paties turinio laišką, kuriame aiškinami nauji Švietimo įstatymo pakeitimai, jų įgyvendinimo tvarka ir laukiami teigiami pokyčiai. Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros Baudžiamojo persekiojimo departamento prokuroras R.Valentukevičius (toliau – prokuroras) 2011-10-07 priėmė nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą pagal BK 168 str., o 2011-10-10 priėmė nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą pagal BK 170 str. 2 d. Nesutikdama su prokuroro priimtais nutarimais, pareiškėja pateikė skundą Vilniaus miesto 1 apylinkės teismui. Vilniaus miesto 1 apylinkės teismo ikiteisminio tyrimo teisėja 2011-11-22 nutartimi pareiškėjos skundą tenkino iš dalies, panaikino prokuroro 2011-10-07 nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, pareiškėjos skundą dėl 2011-10-10 prokuroro nutarimo atmetė.

Prokuroras, pakartotinai išnagrinėjęs pareiškėjos prašymą pradėti ikiteisminį tyrimą pagal BK 168 straipsni 1 dalį, 2011-11-28 priėmė nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą dėl nusikalstamos veikos, numatytos BK 168 str. 1 d., motyvuodamas tuo, kad nebuvo gautas nukentėjusiojo skundas ar jo teisėto atstovo pareiškimas ir nėra pagrindo pradėti procesą prokuroro reikalavimu. Minėtame nutarime prokuroras pareiškėjai taip pat išaiškino, jog dėl galimai padarytos BK 168 str. 1 d. numatytos nusikalstamos veikos, nukentėjęs asmuo ar jo teisėtas atstovas gali kreiptis tiesiogiai į teismą privataus kaltinimo tvarka.

Pareiškėja, nesutikdama su prokuroro 2011-11-28 nutarimu atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, pateikė skundą Vilniaus miesto 1 apylinkės teismui, nurodydama, kad su prokuroro nutarime išdėstytais teiginiais nesutinka. Pareiškėjos manymu, ministro Gintaro Steponavičiaus šių metų rugpjūtį išsiųsti laišakai buvo adresuoti konkrečioms žmonių grupėms. Siekiant išversti ir išsiųsti laiškus, skirtus tam tikros tautybės asmenims, buvo būtina sudaryti duomenų bazę pagal asmenų tautybę, o tai laikytina neteisėtu ypatingų duomenų rinkimu apie privatų nepilnamečių asmenų gyvenimą. Minėti laišakai buvo adresuoti nepilnamečiams asmenims, ypač atkreipiant dėmesį į tai, jog pastarieji yra neveiksnūs, o pačiuose laiškuose buvo kreipiamasi į šių nepilnamečių asmenų tėvus, siekiant skleisti politinę propagandą. Pareiškėjos nuomone, akivaizdu, kad šiuo

atveju buvo neteisėtai surinkti ypatingi duomenys, tokiu būdu šiurkščiai kišantis į nepilnamečių asmenų privatų gyvenimą. Tokie ministro veiksmai sukėlė neigiamą rezonansą visuomenėje ir spaudoje, buvo kilęs didelis žmonių pasipiktinimas, dėl ko buvo kreiptasi į Europos žmogaus teisų fondą bei pateikta peticija Europos parlamentui ir Europos komisijai. Pareiškėja nurodo, kad dėl minėtų motyvų ministro veiksmai įgauna visuomeninę reikšmę. Pareiškėjos vertinimu, nusikalstama veika galimai padarė aukštas pareigas užimantis asmuo, nusikalstami veiksmai padaryti itin plačiu mastu, kas įrodo visuomeninę jos reikšmę. Todėl prokurorui net nereikėjo vertinti tikimybės, kokie padariniai visuomenei, valstybei ir teisei sistemai galėtų atsirasti, jei dėl šios veikos nebūtų pradėtas baudžiamasis procesas, kadangi neigiami padariniai visuomenėje jau buvo akivaizdžiai kilę.

Pareiškėja prašo panaikinti prokuroro 2011-11-28 nutarimą kaip neteisėtą ir įpareigoti Lietuvos Respublikos generalinę prokuratūrą pradėti ikiteisminį tyrimą pagal BK 168 str.

Medžiaga, reikalinga skundo nagrinėjimui, Vilniaus miesto 1 apylinkės teisme gauta 2012 m. sausio 5 d.

Pareiškėjos skundas atmestinas

Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau - BPK) 2 straipsnio nuostatos įpareigoja prokurorą kiekvienu atveju, kai paaiškėja nusikalstamos veikos požymių, imtis visų įstatymų numatytų priemonių, kad per trumpiausią laiką būtų atliktas tyrimas ir atskleista nusikalstama veika. Tačiau prieš priimant sprendimą dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo turi būti įsitikinama, kad nėra priežasčių, numatytų BPK 3 straipsnyje, dėl kurių baudžiamasis procesas negalimas. BPK 3 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatyta, jog baudžiamasis procesas negali būti pradėtas, o pradėtas turi būti nutrauktas, jeigu nepadaryta veika, turinti nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių. BPK 3 straipsnio 1 dalies 6 punkte numatyta, jog baudžiamasis procesas negali būti pradėtas, o pradėtas turi būti nutrauktas, jeigu nėra nukentėjusiojo skundo ar jo teisėto atstovo pareiškimo arba prokuroro reikalavimo pradėti procesą tais atvejais, kai procesas gali būti pradėtas tik pagal nukentėjusiojo skundą ar jo teisėto atstovo pareiškimą arba prokuroro reikalavimą.

Lietuvos Respublikos BK 168 str. numato baudžiamąją atsakomybę už neteisėtą informacijos apie asmens privatų gyvenimą atskleidimą ar panaudojimą. BK 168 str. 1 d. numatyta, kad šios nusikalstamos veikos padaromos be asmens sutikimo viešai paskelbiant, pasinaudojant ar kitų asmenų labai panaudojant informaciją apie kito žmogaus privatų gyvenimą, jeigu tą informaciją kaltininkas sužinojo dėl savo tarnybos ar profesijos arba atlikdamas laikiną užduotį, arba ją surinko darydamas šio kodekso 165–167 straipsniuose numatytas veikas. BK 168 str. 3 d. nustatyta, kad už šiame straipsnyje numatytą veiką asmuo atsako tik tuo atveju, kai yra nukentėjusio asmens skundas ar jo teisėto atstovo pareiškimas, ar prokuroro reikalavimas.

Remiantis Lietuvos Respublikos BPK 407 str. nuostatomis, baudžiamųjų bylų dėl nusikalstamų veikų, numatytų BK 168 str., procesas priskirtinas privataus kaltinimo bylų procesui. Šiose bylose ikiteisminis tyrimas neatliekamas, išskyrus BPK 409 straipsnyje numatytais atvejais. BPK 409 straipsnyje numatytas perėjimas iš privataus kaltinimo į valstybinį kaltinimą. Pagal Lietuvos Respublikos BPK 409 str. 1 d. nuostatas, jeigu BPK 407 straipsnyje nurodytos nusikalstamos veikos (taigi ir veika, numatyta BK 168 str.) turi visuomeninę reikšmę ar jomis padaryta žala asmeniui, kuris dėl svarbių priežasčių negali ginti teisėtą savo interesų, prokuroras, nesvarbu, ar yra nukentėjusiojo skundas arba jo teisėto atstovo pareiškimas, dėl šių veikų privalo pradėti baudžiamąjį procesą. BPK 409 str. 3 d. reglamentuoja, kad ikiteisminis tyrimas dėl nusikalstamų veikų, numatytų BPK 407 straipsnyje atliekamas bendra tvarka, jeigu nusikalstamos veikos padarymu įtariamas asmuo nėra žinomas.

Teismas, susipažinęs su pareiškėjos skundu ir pateikta medžiaga, vertina, kad prokuroras, atsisakydamas įgyvendinti BPK 409 straipsnio 1,2 dalyse nustatytus įgalinimus, savo sprendimą grindė svariais teisiniais argumentais, 2011-11-28 nutarime išsamiai motyvuota, kodėl nagrinėjamu atveju baudžiamasis procesas nepradėtinas.

Pritartina prokuroro 2011-11-28 nutarime daromai išvadai, jog iš VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondo“ 2011-09-16 prašymo pradėti ikiteisminį tyrimą akivaizdu, kad galimai nusikalstama

veiką, dėl kurios prašoma pradėti ikiteisminį tyrimą, padaręs asmuo pareiškėjui yra žinomas, todėl šiuo atveju taikyti Lietuvos Respublikos BPK 409 str. 3 d. nuostatas nėra teisinio pagrindo.

Prokuroras 2011-11-28 nutarime taip pat išsamiai ir motyvuotai nurodė, kad pareiškėjos prašyme nurodytos faktinės aplinkybės ir jo argumentai nėra pakankami vertinimui, kad tokios galimai padarytos nusikalstamos veikos turi visuomeninę reikšmę. Sutiktina su prokuroro nurodytais motyvais, jog sprendžiant klausimą, ar nusikalstama veika turi visuomeninę reikšmę, būtina atsižvelgti į tai, jog vien nukentėjusiojo užimamos pareigos ar socialinis statusas, jo tautybė, rasė, religijos išpažinimas ar kitokia socialinė ar susijusi priklausomybė kokiai nors žmonių, individų grupei, savaime neapsprendžia nusikalstamos veikos visuomeninės reikšmės. Sprendžiant, ar nusikalstama veika turi visuomeninę reikšmę, kiekvienu atveju būtina įvertinti, kokie padariniai visuomenei, valstybei ir teisinei sistemai galėtų atsirasti, jeigu dėl šios veikos ir dėl kitų analogiškų veikų baudžiamasis procesas nebūtų pradėtas. Nors pareiškėja kaip vieną pagrindinių skundo argumentų nurodo tą aplinkybę, jog visuomenėje buvo kilę neigiami padariniai dėl galimai nusikalstamos ministro veikos, pažymėtina, kad vien ta aplinkybė, kad galimai neteisėtai paskelbus ir panaudojus informaciją apie asmens privatų gyvenimą, ši informacija visuomenėje sukėlė įvairias neigiamas diskusijas, pati savaime dar neapsprendžia tokios nusikalstamos veikos visuomeninės reikšmės. Procuroras 2011-11-28 nutarime pagrįstai pažymėjo, jog šiuo atveju prokuroro reikalavimu nepradėjus ikiteisminio tyrimo pagal pareiškėjos prašymą, nekils jokie neigiami padariniai Lietuvos visuomenei, valstybei ar jos teisinei sistemai. Taip pat nėra pagrindo konstatuoti, kad dėl minėto pareiškėjo prašyme nurodytų galimai padarytų nusikalstamų veikų visuomeninės reikšmės vertinimo yra ar gali atsirasti prielaidos nepagrįstai pasunkinti konstitucinių asmens teisių ir laisvių įgyvendinimą ar kad jos apskritai bus paneigtos.

Pažymėtina, kad prokuroras, nuodugniai išanalizavęs pareiškėjos skundą, pateiktą medžiagą, padarė pagrįstą išvadą, jog šiuo atveju nėra nei vienos BPK 409 straipsnio 1 dalyje nurodytos sąlygos (t. y. veika neturi visuomeninės reikšmės ir ja nėra padaryta žala asmeniui, kuris dėl svarbių priežasčių negali ginti teisėtą savo interesų), todėl prokuroras neturi įgaliojimų pradėti baudžiamąjį procesą dėl BK 168 str. numatytos veikos.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad prokuroras, 2011 m. lapkričio 28 d. nutarime pareiškėjai išaiškino tai, jog dėl galimai padarytos BK 168 straipsnyje numatytos veikos, vadovaujantis BPK 407-408 straipsnių nuostatomis, asmuo (nukentėjusysis ar jo teisėtas atstovas) turi teisę skundu ar pareikimu kreiptis tiesiogiai į Vilniaus miesto 1 apylinkės teismą privataus kaltinimo tvarka.

Pareiškėja teismui nenurodė kitų svarbių papildomų duomenų, kurių pagrindu būtų galima panaikinti 2011-11-28 prokuroro priimtą nutarimą kaip nepagrįstą.

Atsižvelgdamas į nurodytą aplinkybių visumą, teismas daro išvadą, jog prokuroro Rimvydo Valentukevičiaus 2011-11-28 nutarimas priimtas, įvertinus visus bylos duomenis, pagrįstas išsamiais teisiniais argumentais, o pareiškėjos skunde dėl prokuroro nutarimo išdėstyti reikalavimai atmestini kaip nepagrįsti.

Teismas, remdamasis išdėstytu ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 168 straipsniu,

n u t a r i a :

Pareiškėjos VšĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ direktorės Malgožatos Runevič – Vardyn skundą dėl Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros Baudžiamojo persekiojimo departamento prokuroro Rimvydo Valentukevičiaus 2011-11-28 nutarimo atmesti.

Nutartis per septynias dienas nuo jos nuorašo gavimo dienos gali būti skundžiama Vilniaus apygardos teismui per Vilniaus miesto 1 apylinkės teismą.

Teisėja

Kopija tikrai
Teisėja

Eglė Gruodienė

Eglė Gruodienė